

Fejlesztő neve:

PETHŐNÉ NAGY CSILLA

Tanóra / modul címe:

**A SZÖVEGÉRTÉSI-SZÖVEGALKOTÁSI KOMPETENCIA FEJLESZTÉSE SZAKASZOS
OLVASÁSSAL**

SZAKÁCS ISTVÁN PÉTER: CSEMPÉSZÁRU

1. Az óra tartalma – A tanulási téma bemutatása; A téma és a módszer összekapcsolásának indoklása:

Kortárs erdélyi szerző hosszabb elbeszélését kínáljuk feldolgozásra a szakaszos olvasás módszerében működtetve változatos, a tartalmi lehetőségeknek adekvát tanulási technikát. Az elbeszélés a történetbonyolítás okán alkalmas a szakaszolásra, a szakaszok között kifejeleti jöslatok megfogalmazására. A gondolkodás-értelmezés folyamatát az RJR modellnek a szövegszakaszokra épülő, ismétlődő felhasználásával, másrészt a szövegszakaszokat megelőző és követő feladatokkal irányítjuk, amelyek a szövegértési-szövegalkotási kompetenciák komplex fejlesztését segítik. Szakács István Péter *Csempészáru* című elbeszélése két bibliai történetet von össze és alkot újra. A parafrázis az Édenbeli, halhatatlanságot őrző fa és a megváltástörténet jelentéskörét kapcsolja össze úgy, hogy közben többféle műfaji sémát is működésbe hoz.

2. Fejleszthető kompetenciák:

<u>Személyes kompetenciák</u>	<u>Szociális kompetenciák</u>	<u>Kognitív kompetenciák</u>
alkalmazkodás, alternativitás, játékoság, önismeret, elköteleződés	partnerközpontúság, meggyőzősi képesség, empátia, kommunikáció, kapcsolatépítés	megfigyelés, összpontosítás, szemléltetésre való képesség, asszociáció, összehasonlítás, átdolgozás, jóslás, jóslásellenőrzés, adaptivitás, alkotás, kritikai gondolkodás

3. Korcsoport / évfolyam:

11-12. évfolyam középszint

4. Előfeltételek / előfeltétel tudás:

Az Ószövetség Bűneset-történetének, az Újszövetség megváltástörténetének (pl. Máté evangéliuma) ismerete, az apokrif fogalmának ismerete, prózapoétikai tudás, különös tekintettel alkalmazásképes műfaji ismeretekre.

5. Eszközigény:

Az elbeszélés szövege a létszámnak megfelelően sokszorosítva (minimum páronként 1 szöveg) vagy részenként digitális táblára kivetítve, 1 darab A/3-as lap vagy fél ív csomagolópapír csoportonként, filctollak, gyurmarasztó, megfelelő tér a drámajátékhoz. Hegedűs Endre: Édenkert (1943) és Charles Joseph Natoire: Kiűzetés a Paradicsomból (1740) c. festménye páronként egy-egy A/3-as lapra ragasztva vagy digitális táblára kivetítve.

6. Megjegyzések a feladatokhoz:

Az elbeszélés hosszabb terjedelme és a feladatok időigényessége miatt körülbelül négy tanórán belül végezhető el a modul. Fontos, hogy lehetőleg az értelmezés belső rendjéhez igazodva, egy kifejeleti jóslatot követően, vagyis egy újabb szakasz olvasása előtt szakítsuk meg a folyamatot, ha vége az órának. Ebből következik, hogy a megvalósítás tervezésekor alaposan gondoljuk meg, egy-egy órán meddig akarunk eljutni, és ezt a tanulás belső logikája miatt tartani is kell. Nagyon jó, ha például kétszer másfél órában (tehát két dupla órában) tudjuk megvalósítani. A páros és csoportmunka fázisokat kövesse frontális prezentáció, megbeszélés. A tanári kalauzokkal a tanulók dolgozhatnak a füzetbe, a kreatív írásfeladatok készüljenek A/3-as lapra vagy fél ív csomagolópapírra.

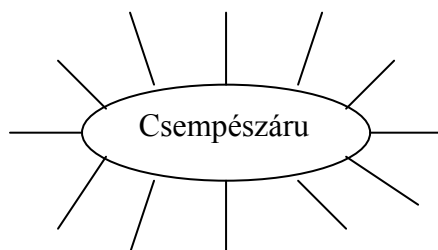
7. Lehetséges megoldások:

R

1. Feladat

- Szakács István Péter elbeszélésének címe: Csempészáru. Rögzítsétek *pókhálóábrával*, mi minden jut eszetekbe a címről!
Egyéni. Várható például: *cigaretta, drog, alkohol, bűn, bűnbanda, busás haszon, nyomozás stb.*
- Beszélgétek meg közösen képzettársításaitokat, egészítsétek ki más színnel a *pókhálóábrát* azokkal az ötletekkel, amelyeket a többi csoporttól hallottatok, de ti nem gondoltatok rá!

2. Feladat

- Írjatok 4-6 feleletváltásos párbeszédet, amelyben elhangzik a következő mondat: „Ez csempészáru.”
- Adjatok elő és beszéljete meg néhányat!

3. Feladat

- Írjátok körül *fagocitátum* eljárással az elbeszélésből kiemelt, csoportotoknak jutó alábbi mondatot!
 - „Ott lapult a szűk helyiségben, a sörösládák, élelmiszeres dobozok és zsákok között. Táskáját még mindig görcsösen szorította magához.”
 - „Az orvosszakértő értetlenül állt az eset előtt: minden jel arra mutatott ugyanis, hogy villámcsapás végzett a szerencsétlennel, holott azon a vidéken hetek óta derült volt az égbolt.”
 - „Kérem, ültesse el ezeket a magokat valami félreeső helyen, és vigyázzon, mint a szeme fényére, a belőle sarjadó fára, mert aki annak a gyümölcséből eszik, azon a halál nem fog erőt venni soha.”
 - „Egy fénykép és pársoros hír volt róla az újságban. A város határában találtak rá, egy magasfeszültségű oszlop tövében.”
 - „Amint nézegettem, néha úgy éreztem, mintha kiszabadultam volna az idő láthatatlan ketrecéből, s az Edenkertben sétálgatnék.”
- Olvassátok fel a többi csoportnak írásaitokat!
- Az eddig gyűjtött információk, képzettársítások alapján töltsd ki a *jóslástáblázat* első két oszlopát!

Mit gondolsz, mi fog történni? Miről fog szólni ez az elbeszélés?	Mi erre a bizonyítékod? Miből gondolsz?	Mi történt valójában?

J

4. Feladat

- Olvasd el az elbeszélés első részét, majd végezz jóslásellenőrzést: töltsd ki *jóslástáblázatod* harmadik oszlopát!
Beszéljete meg *névlánccal* tapasztalataitokat!

Szakács István Péter: Csempészáru

A napi bevételt számoltam éppen, amikor a bejárati ajtó fölé szerelt csengő éles, szaggatott hangja az alkony kocsonyásodó csendjébe hasított. Mire fölnéztem a papírjaim közül, már ott álldogált a pult előtt. Vézna, kortalan kinézetű alak volt, sűrű, gyűrött ballonkabátban, hóna alatt kopott bőrtáskát szorongatott.

– Sajnálom, már zárva vagyunk – mondtam neki, és újrakezdtam a számolást.

- Elnézést, uram – rákockta –, de a helyzet nem tűr halasztást.
- Miért nem? – kérdeztem most már bosszankodva, mert megint elvitettem az összeadást. – Amit ma nem tehetsz meg, halaszd csak holnapra!
- Ne gúnyolódjék velem, a nyomomban vannak – nyüszítette, s szemében fellobbant a félelem lángja.
- Errefelé nincsenek bandák – néztem rá rosszallóan. – Itt a bűnözést csak könyvből ismerik.
- Ki beszélt itt bandákról?! – suttogta idegesen pislogva a kirakat felé. – Ők üldöznek engem. Érti, uram?! Ők.
- Nyugodjék meg – toltam félre a papírokat. – A diktatúrának annyi. Tizenkilencedik éve, hogy szabad országban élünk, manapság már nem zaklatják a másként gondolkodó állampolgárokat.
- Nincs sok időnk – hajolt közelebb hozzám, mintha nem is hallotta volna a szavaimat. – Hamarosan ideérnek, s akkor elveszett minden – nyúlt könyörögve a kezem után. – Már csak maga segíthet...
- Az érintése hűvös volt és nedves, mintha egy parányi gyík iramodott volna végig a bőrömön.
- Hát jó – adtam be a derekam. – Mondja, mit tehetnék én magáért?
- Nincs valami rejtkehely? – repdesett ide-oda a tekintete a szűk bolthelyiségben. – Hogy időt nyerjünk. Pince vagy padlás. Itt egyből kiszűrnak.
- Ez a folyosó a raktárba vezet. Ott biztonságban lesz – nyitottam ki a pult mögötti ajtót. – Menjen előre, addig én bezárom az üzletet.
- Kint már sötétedett. Az utcai lámpák gyér fényében hamuként szitált a hó az égből. Mielőtt leeresztettem volna a rolót, kinéztem az utcára: sehol egy árva lélek. Elfordítottam a kulcsot a zárban, és a raktárba siettem.
- Ott lapult a szűk helyiségben, a sörösládák, élelmiszeres dobozok és zsákok között. Táskáját még mindig görcsösen szorította magához.
- Lazítson már egy kicsit – próbáltam lelket verni belé. – Mitől ijedt így be?
- Leültem vele szemben egy ládára, s intettem, hogy foglaljon helyet ő is. Gyanakodva nézett körül, mintha titokzatos üldözői karnyújtásnyi távolságra lennének tőle, majd nagyot sóhajtott, és félszegen leereszkedett egy burgonyás zsák szélére.
- Tudom, hogy klinikai kezelésre szoruló örültnek fog tartani, vagy jobbik esetben az embereket hülyének néző szélhámosnak – hadarta alig hallhatóan. – Valószínűleg én is így gondoltam volna, ha pár hónappal ezelőtt valaki rám ront ezzel a paranoiás szöveggel.
- Vágjon már bele, jóember – szakítottam félbe türelmetlenül. – Maga mondta, hogy minden perc fontos.
- Igaza van – függesztette rám a tekintetét, amely most szürkén és hidegen csillogott, mint az utcai lámpák fényében szállingózó hó.
- Hátha valami sunyi bűnözővel van dolgom, néztem meg jobban, aki nem segítséget kérni, hanem a napi bevételért jött a boltba záróra után. Olyan semmi kis emberkének látszott azonban, olyan szánni valóan szerencsétlennek, amint ott kuporgott esetlenül a krumpliszákon, hogy azon nyomban elhessegettem a gondolatot magamtól.

Mintha belém látott volna, hirtelen megelevenedett, kinyitotta a táskáját, s egy selyempapírba csomagolt apró tárgyat emelt ki belőle óvatosan.

– Nem elvenni, hanem adni jöttem – nyújtotta át ünnepélyesen a parányi holmit.

Zavartan bontottam ki a selyempapírt. Egy közönséges gyufásdoboz volt beléje csomagolva.

Kemény, rikítóan sárga skatulya, amilyeneket a régi szép békeidőkben gyártottak. Valami zörgött benne.

– Mire vár?! Nyissa már ki! – sürgetett lázasan csillogó szemmel.

b) Mikor és hol játszódik a történet első része? Mi az elbeszélés alaphelyzete?

Nem tudjuk pontosan, melyik évben, de 19 évvel „a diktatúra” után. Elég idő telt el ahhoz, hogy az emberek szabadabbnak érezzék magukat, megszűnjön az érzetük, hogy állandóan figyelik őket. Így a menekülő akár üldözési mániás vagy bűnöző is lehet. A szerző Erdélyben él, ebből esetleg gondolhatjuk, hogy a román diktatúrára és titkosrendőrségre (Securitate) történik utalás, de a szövegből ez beazonosíthatatlan. Tél van, esteledik, az évszak és a napszak is időtoposz, a szorongás, elmúlás, félelem jelentésköre kapcsolódhat hozzá. Egy élelmiszerboltban, zárás előtt kezdődik a történet. Egyszemélyes bolt, kicsi, a raktára is kicsi, a zárt tér a belépő, menedéket, búvóhelyet kereső alak szorongatott helyzetét, elbújási kényszerét, de csapdahelyzetét is jelölheti.

c) Ki az elbeszélő, mit tudunk meg róla ebben a részben?

Az elbeszélő a boltos, tehát maga is a történet egyik szereplője. Egyes szám első személyben mesél, visszatekintő elbeszélői helyzet. A boltost megzavarja a zárásban a belépő idegen, ugyanakkor jó megfigyelő, és segítőkész, empátikus ember (a raktár felé irányítja a menekülő alakot, bezárja az üzletet).

d) Milyen időrendben, mit mond el, és mit hallgat el az elbeszélő?

Az időrend folyamatosan halad előre, az elbeszélő a szereplői tudásának éppen az adott pillanatban megfelelő információkat osztja meg az olvasóval. Így itt elsősorban a belépő alak részletes jellemzését adja: a dialógust idézi, illetve a megfigyeléseit (testbeszéd, öltözet, lélekállapot), szereplői gondolatait osztja meg.

e) Gyűjtsétek ki a szövegből, csoportosítsátok és értelmezzétek a menekülő szereplőre vonatkozó információkat!

Például:

Kinézete: vézna, kortalan alak, szürke, gyűrött ballonkabátban, semmi kis emberke = jelentéktelen és jellegtelen, szerencsétlennek és szegénynek, gondozatlannak tűnik, az olvasónak gyanús lehet: ilyen embert nem szoktak üldözni. Hóna alatt kopott bőrtáskát szorongatott = lehet, hogy a jelentéktelen kinézet álca, a táskát nem szoktuk a hónunk alatt szorongatni, akkor folyamadunk ehhez, ha mindenáron meg akarjuk őrizni, például tolvajoktól, akik a kezükből kiránthatják.

Hangok: rágog, nyüszít, suttog, sóhajtott, hadarta = állati hangokat ad ki, szorong, tehetetlen, sietősen türelmetlen, ugyanakkor nem akarja, hogy észrevegyék: a félelemérzetét, rejtőzködési vágyát fejezi ki.

Testbeszéd: álldogál; szemében fellobbant a félelem lángja, idegesen pislog; hajolt közelebb hozzám; lapult; érintése hűvös volt és nedves = bizonytalanságot, szorongást, félelmet kifejező testbeszéd.

f) Miért tart vissza bizonyos információkat az elbeszélő? Rögzítsétek azokat a kérdéseiteket, amelyeket e rész alapján feltennétek neki!

Mert időrendben folyamatosan halad, és mert késlelteti a „titok” megfelfedezését.

Például: Tényleg üldözik a betérőt? Kik? Miért? Elkövetett valamit? Mi van a skatulyában?

Hogy került oda? Ez a csempészárú? Ki a csempész?

g) Töltsd ki a jóslástáblázat első két oszlopát!

Mit gondolsz, mi lehet a skatulyában? Mi fog történni?	Miből gondolsz? Mi erre a bizonyítékok?	Mi történt valójában?

5. Feladat

a) Olvasd el az elbeszélés következő szakaszát, majd végezz jóslásellenőrzést: töltsd ki jóslástáblázatod harmadik oszlopát!

Beszélgétek meg az állj párba technikával a tapasztalataitokat!

Megbarnult gyümölcsmagok voltak benne.

– Az Édenkertből valók, az Élet Fájáról – ragyogott fel áhítattal telten a jövevény szeme. –

„És nevele az Úristen a földből mindenféle fát, tekintetre kedvest és eledelre jót, az élet fáját is, a kertnek közepette...” – szajkózta ájtatos hangon.

– Ismerem én is valamelyest a Bibliát – mondtam neki nyugtatólag, mert attól tartottam, hogy a legkisebb ellenkezéstől is kitörhet rajta a dühöngő örület, és tiszteletteljes mozdulattal visszaadtam neki a skatulyát.

– Tudtam, hogy bolondnak fog tartani – hajtotta le megadóan a fejét, s a zsebébe csúsztatta a skatulyát. – Tudtam. Akkor hát mindennek vége.

Újból elhatalmasodott rajtam a szájalom, pedig akkor még kitehettem volna a szűrét.

– Rendben van – egyeztem bele – mondjon el szép sorjában mindent, s akkor majd meglátjuk, mit tehetek az ügyében.

– A Jelenések Könyvében is szó van az Élet Fájáról – suttogta megilletődve. – Krisztus üzeni az efezusiaknak: „Akinek van füle, hallja, mit mond a Lélek a gyülekezeteknek. A győzedelmesnek enni adok az élet fájáról, amely az Isten paradicsomának közepette van.”

– A szentségit, ne a Bibliából idézgessen nekem! – vágta a szavába. – Mondja a maga változatát!

– Ez az alapja az egésznek – nézett rám megütközve. – E nélkül nem fogja megérteni a többit.

– Azt magyarázza el inkább, miből gondolja, hogy ezek a magok az Élet Fájáról vannak, és kik ijesztettek így magára.

A veszély említésére újra elfelhősödött az ábrázata, ám legalább magáról kezdett el beszélni.

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

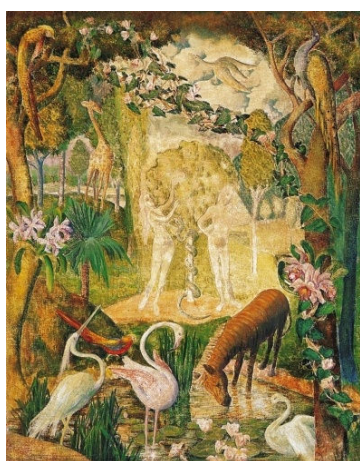
KAPOSVÁRI
EGYETEM

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése
a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem részvételével

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

- b) Rögzítsétek a kiosztott lapokon asszociációitokat és ismereteiteket az Édenkertről és a bűnesetről!

Hegedűs Endre: Édenkert (1943) és Charles Joseph Natoire: Kiűzetés a Paradicsomból (1740)

Egyéni, de például várható: idill, béke, önfeledtség, jólét, gondtalanság, lázadás, bűn, tilalom, tilalomszegés, harag, veszteség, büntetés, stb.

- c) Gyűjtsetek ellentétpárokat T-táblázattal az ember Édenbeli és a kiűzetés utáni létének különbségeiről!

Egyéni, de például várható: gondtalanság – gondok, kegy – büntetés, élet – mulandóság, jólét – verejtékes munka, büntelenség – bűn, stb.

- d) Beszéljétek meg, az ember milyen vágyának kifejezője az Éden, miért szeretnénk a kiűzetés után is újra meg újra birtokba venni!

Például: békére, harmóniára, biztonságra, boldogságra vágyunk, mindennek kifejezője az Éden.

- e) A menekülő szereplő két bibliai helyet idéz. Melyiket honnan? Mi a szerepe az „Élet Fájának” az első, mi a második idézetben?

Az ószövetségi teremtéstörténetben tiltott a fa gyümölcse, a tilalom megszegése vonja maga után a kiűzetést és az ember halandóságát mint az egyik büntetést. Az újszövetségi Jelenések Könyvében Krisztus a földi életben igazaknak az örökkévalóságot (örök életet) ígéri a fa gyümölcse által a mennyországban.

- f) Mit gondol a menekülőről most a boltos, mit gondoltok ti az állításáról?

Őrütnék, bolondnak gondolja, de egyben kíváncsi is a verziójára. Egyéni válasz, de például a fikció megengedi, hogy a fantasztikum irányába mozduljon el a történet.

- g) Mi következne abból, ha elfogadjuk, hogy a skatulyában az édenkertbeli „Élet Fájának” terméséből való magok vannak? Hogyan értelmeződik át ebben az esetben a cím?

Az örök élet fájának gyümölcséből származó magok kikerültek a Paradicsomból, vagyis Isten

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

illetékességi köréből. Ez lehetőséget adna az embereknek vagy néhány, a magot birtokló embernek a földi létben az örök életre (Istenhez hasonló hatalomra). Vagyis ebben az esetben a mag a csempészáru (apokrif bűnisméltő történet). Ahogy az ószövetségi bűnesetnél a kiűzetést büntetésként vonta maga után az ember engedetlensége, úgy egy ilyen fantasztikus helyzetben is valószínű, hogy a csempész Isten haragját, netán a kerubok üldözését vonja maga után. A magokat vissza kell szerezni. Vagy valakik már értesültek a magokról és meg akarják szerezni.

h) Lépjetek bele a történetbe! Írjátok meg *ötujjas elbeszélésben*, hogyan került a skatulya, benne a magokkal a menekülő emberhez!

6. Feladat

a) Olvasd el a következő szakaszt!

– Mérnök vagyok. Egy nemzetközi cég alkalmazottjaként évekig foglalkoztam kőolajvezetékek tervezésével és építésével Ázsiában. Utoljára Irakban voltam. Októberben járt le a szerződés. A hazautazásom előtti napon ajándékokat vásároltam egy kisváros bazárjában. Akkor nyomta a kezembe ezt a gyufásskatulyát egy fehér köpönyeges, szakállas vénember. Otz Chiim, Otz Chiim, ismételte eszelősen, majd eltűnt a tömegben. Másnap már a reptéren voltam, beszállásra készen, amikor az angol nyelvű tévéhíradó különös balesetről számolt be. Hajnalban a városka közelében holtan találtak egy helybeli kereskedőre. Ő volt az, egyből felismertem. A jobb fele teljesen elszenesedett, az arca azonban épen maradt. Egészen közel hozta a kamera, jól láttam fájdalomtól eltorzult vonásait. Az orvosszakértő értetlenül állt az eset előtt: minden jel arra mutatott ugyanis, hogy villámcsapás végzett a szerencsétlennel, holott azon a vidéken hetek óta derült volt az ég. A híradásból arról is értesültem, hogy tűz martaléka lett az áldozat háza valamennyi családtagjával, s a kertje is felperzselődött.

– Ugyan már! – szóltam közbe hitetlenkedve. – Csak nem azt akarja nekem bemészni, hogy...

– Szó sincs itt semmiféle bemészésről – csattant föl ellentmondást nem tűrően a hangja. – Igenis, az angyalok lángpallosa sújtott le arra a vénemberre. Persze, akkor még én sem gondoltam erre. Világéletemben racionális ember voltam. Negyvenedik éve, hogy képletekkel és tervrajzokkal dolgozom, s most is a legfőbb értéknek a józan észet tartom. Logikus levezetés után jutottam arra a következtetésre, hogy csakis az Élet Fájának őrzésével megbízott angyalok keze van a dologban, ha szabad ilyen hétköznapien fogalmazni egy rendkívüli esemény kapcsán.

– Maga hisz ebben a paradicsomi mesében? A két tiltott almafáról szóló gyermeteg történetben? A halhatatlanság gyümölcsében? – néztem rá csodálkozva, s már azzal sem törődtem, hogy kételkedésem hatására őrzöngeni kezd.

– Nem hit kérdéséről van itt szó, uram, hanem megcáfolhatatlan tényekről – válaszolta szemrehányóan. – Mi mással tudná megmagyarázni azt, hogy Kairóban, ahol át kellett volna

szállnom egy másik gépre, indulás előtt a várótermi WC-fülkébe záródtam, s a repülő, melynek utaslistáján ott volt a nevem, felszállás után nemsokára a tengerbe zuhant. Mindenki meghalt, s a szakemberek azóta sem tudták megállapítani, hogy mi okozhatta a balesetet. Ekkor gondolkoztam először azon, hogy miféle kapcsolat lehet e két hátborzongató esemény között, s van-e közöm hozzájuk? Amint hazaértem, azon nyomban utánanéztam a vénember segélykiáltásként ismételtgetett szavainak. Az Otz Chiim héber kifejezés, jelentése: az Élet Fája. Mindent elolvastam, ami csak a kezem ügyébe került ezzel kapcsolatban: mondákat, apokrif írásokat, filozófiai és teológiai tanulmányokat. Az Élet Fáját a kabbalisták a világ és az ember jelképének tekintik, a szimbólumoknak azonban mindig valós alapjuk van, uram.

– Lehetett véletlen is, ami maga körül történt. Két eset még nem jelent semmi bizonyosat – akadémuskodtam.

– Véletlen az is, hogy két héttel ezelőtt leégett a házam? – kérdezte szomorúan. – A biztosítónál azt mondták, hogy az én hanyagságom miatt történt, és semmit sem fizettek. – Földönfutóvá lettem, egész életem munkája kárba veszett. Előbb egy olcsó hotelbe költöztem, ahol első éjszaka tűz ütött ki a szobámban. Tudja, minek köszönhetem az életem? Én, aki csak fiatal korban dohányoztam, hirtelen olyan nikotinéhséget éreztem, hogy lementem éjjel a trafikba cigarettát vásárolni. Onnan láttam, amint a szobám ablakán kicsapnak a lángok. Azóta menhelyeken húzódok meg, elvegyülök a többi szerencsétlen között. Sajnos, a puszta életem mentése közben nem sikerült elültetnem a magokat. Az angyalok, mint mondtam, a nyomomban vannak, és hamarosan lecsapnak rám, hogy visszaszerezzék ezt az édenkerti csempészárut. Maga az egyetlen ember, aki segíthetne – tápázkodott föl a zsákról. – Kérem, ültesse el ezeket a magokat valami félreeső helyen, és vigyázzon, mint a szeme fényére, a belőle sarjadó fára, mert aki annak a gyümölcséből eszik, azon a halál nem fog erőt venni soha.

– S mégis, hogy képzelte? – mentem bele a játékba. – Engem is ugyanúgy el fognak kapni azok a szárnyas ügynökök...

– Gondoltam már erre is. Nézze – vette elő újból a gyufásskatulyát –, tizenöt almamag van benne. Hármat itt hagyok magánál. Az angyalok engem üldöznek, és nemsokára meg is fogják találni nálam a skatulyát. Szerintem ők sem tudhatják, hogy hány mag volt benne eredetileg, s a jól végzett munka tudatában le fogják zárni az ügyet – magyarázta buzgón, és felém nyújtotta a gyufásdobozt.

Nem tudom, mi ütött belém akkor, ahelyett, hogy szemberöhögtem volna, vagy kipenderítettem volna az utcára, engedelmesen elvettem tőle a három magot. A jövevény szemmel láthatóan megkönnyebbült, meghatottan mondott köszönetet „az emberiség érdekében vállalt áldozatos munkámért”, majd elköszönt, és kisurrant a raktárból. A magokat egy üres orvosságos dobozba tettem, gondoltam, jól jönnek majd tárgyi bizonyítékként a péntek esti sörözéskor, amikor a haveri körben elmeséljük egymásnak a hét legszórakoztatóbb sztorijait.

Másnap reggel egy férfi és egy nő állított be hozzám. Tekintetük fagyosan fénylett.

- b) Hasonlítsátok össze *halmazábrával* ötujjas történeteket a mérnök történetével!
c) Az elbeszélésnek ez a része nagyon erőteljesen billeg az ésszerűség és az irracionális határán. Gyűjtsétek *T-táblázatba* az ésszerűen is megmagyarázható és az irracionális világába tartozó mozzanatok, motívumokat, jelentéslehetőségeket!

Például: gyermeteg mese vagy tény; fehér köpenyes, szakállas iraki vagy kiválasztott ember, mágus; természeti jelenség vagy tapasztalaton túli erők működése (villám, tűz), baleset vagy isteni akarat megtestesülése; sima almamag vagy az Élet Fája gyümölcsének magjai; ember üldözők vagy kerubok; játék (kitaláció, örülség) vagy igaz történet; véletlenek (WC-be záródás) vagy determinációk; stb. Akár egy szerkezeten belül is összevont világszintek: édenkerti csempészáru; szárnyas ügynökök; angyalok keze van a dologban.

- d) Töltsd ki a *jóslástáblázat* első két oszlopát!

Mit gondolsz, hogyan folytatódik a történet? Mi fog történni?	Mi erre a bizonyítékod? Miből gondolsz?	Mi történt valójában?

7. Feladat

- a) Írjátok meg és adjátok elő a „*Másnap reggel egy férfi és egy nő állított be hozzám. Tekintetük fagyosan fénylett.*” mondatot követő jelenetet!
Beszéljétek meg, miként következnek az eddig olvasottakból jeleneteitek!
b) Olvasd el az elbeszélés következő részét, majd végezz jóslásellenőrzést: töltsd ki *jóslástáblázatod* harmadik oszlopát!
Beszéljétek meg *névlánccal* tapasztalataitokat!

- Kábítószerosztály – mutatták fel annak rendje és módja szerint az igazolványaikat.
 - Rutinellenőrzés – nézett körül a nő.
 - Nem látta mostanában ezt a személyt? – tartotta elém a férfi a ballonkabátos emberke fényképét.
 - Nem – vágtam rá kapásból, mert utálok, ha spiclinek néznek.
 - Drogdíler az illető – folytatta a nő. – Egy rendkívül káros kábítószer van a birtokában.
 - A legveszélyesebb, amit valaha is forgalomba hoztak – tette hozzá a férfi.
 - A hatása alatt azt hiszi magáról az ember, hogy sérthetetlen, és mindenféle örülséget elkövet – mondta a nő.
 - Főleg gyújtogat – nézett rám gondterhelten a férfi.
 - A szakemberek szerint a lángok látványa fokozza az örömrészt – magyarázta a nő. – A szer fogyasztói rövid időn belül mind megőrülnek.
 - Megérti, ugye, hogy a szokásosnál jobban aggódunk – mondta a férfi komoran.
 - Hát persze – bólogattam buzgón. – Kapják el azt a rohadékot!
- Ilyenek lennének az angyalok, töprengtem a távozásuk után, s inkább csalódást éreztem,

mintsem csodálatot. Mert ha ők tényleg angyalok, akkor az a semmi kis emberke valóban igazat mondott. Ettől kezdve nem hagyott nyugton a gondolat, hogy az Életfa magjainak őrzője vagyok. Annál is inkább, mert két nappal később viszontláttam a ballonkabátos fazont, legalábbis azt, ami megmaradt belőle. Egy fénykép és pársoros hír volt róla az újságban. A város határában találtak rá, egy magasfeszültségű oszlop tövében. Áramütés végzett vele: egy leszakadt huzal okozta a vesztét. Szinte az egész teste elszenesedett, az arca azonban épen maradt. Az egyik szeme nyitva volt: mintha kacsintott volna a túlvilágról.

Az első napokban, valahányszor megszólalt az ajtó fölött a csengő, akaratom ellenére összerementem, s az utcán minduntalan azt figyeltem, hogy követ-e valaki. Hosszú időnek kellett eltelnie, míg megnyugodtam, senki nem szegődik a nyomomba, senki sem tör az életemre. Jól kitalálta az elődöm, gondoltam most már tisztelettel rá. Persze, a haveroknak egy árva szót sem szoltam a történetekről.

Sajnos, csak egy mag csírázott ki, a másik kettő szétrohadt. A kicsírázott mag azonban hihetetlenül gyorsan fejlődött, mire eljött a tavasz, már méteres facsemete lett belőle. Amint nézegettem, néha úgy éreztem, mintha kiszabadultam volna az idő láthatatlan ketrecéből, s az Édenkertben sétálgatnék. A csemetét a Király-kő alatti gyümölcsösbe vittem. Úgy gondoltam, a több száz almafa között senkinek sem fog szemet szúrni egy újabb. Átlagos méretű fa lett belőle, május végén azonban a többivel ellentétben csupán egyetlen virág nyílt rajta.

Nem tudom, mitől lettem gyanús a szemükben. Egy idő után azonban úgy éreztem, hogy megfigyelnek. Ettől kezdve nem mertem kimenni az almafámhoz. Örökös rettegésben telt el a nyaram. Néha arról álmodtam, hogy üldöznek, ilyenkor a rémálmok forgatókönyve szerint bárhová is rejtőztem el, mindig rám találtak, mielőtt azonban lángpallosukkal lesújthattak volna, verejtékben fürödve felriadtam. Aztán egy napon a metróállomáson megpillantottam őket. Egy férfi és egy nő volt. Nem azok, akik felkerestek, a tekintetük azonban ugyanolyan fagyosan fénylett, mint az előző páré. Ekkor határoztam el magam a döntő lépésre.

- c) Hogyan rendezi át a szakasz elején bekövetkező fordulat az eddigi értelmezéseket?
Melyik esetben ki a belépő férfi és nő? Melyik esetben ki a boltba betérő menekülő?
Melyik esetben ki az elbeszélő?

Egyik lehetőség: a férfi és nő rendőrök a kábítószerosztályról, a boltba betérő férfi drogos drogdíler, aki módosított tudatállapotban gyűjtogat, a boltos lehetséges tanú vagy informátor.

Másik lehetőség: a férfi és nő kerubok, Isten megbízottjai, akik az Élet Fájának magjait (az emberi halhatatlanság lehetőségét) akarják visszaszerezni Isten megbízásából, ezért azt hazudják, hogy rendőrök, ekkor a boltba betért menekülő áldozat, aki magára vonja a kerubok figyelmét, a boltos pedig olyan ember, aki titokban a 3 különleges mag birtokosa, az Életfa magjainak őrzője, isteni illetékesség birtokába jutó ember.

- d) Hogyan értelmezi a helyzetet a szereplő elbeszélő? Miből derül ez ki? Hogyan változik meg a magatartása?

Úgy tűnik, elhiszi a fantasztikus történetet (második értelmezés): „cinkosa” lesz a csempész(ek)nek („mintha kacsintott volna a túlvilágról”), titkot tart, elülteti a magokat,

gondoskodik a csemetéről (egy földi kertet keres), olyan érzése van, hogy a Paradicsomkertben sétálgat. Ugyanakkor a magokkal együtt átháramlik rá a boltba betérő, immár halott ember „üldözött” szerepköre, szorongása, félelme, esetleg üldözési mániája: úgy érzi, megfigyelik. Egy lánc történet elemei kezdenek kiépülni: a mag az iraki vénembertől a mérnökhöz kerül, a mérnöktől a boltoshoz, az iraki, majd a mérnök is halott...

e) Miért lényeges, hogy két mag szétrohadt?

Az örök életre a földi szférában egyetlen esély maradt, egy fa egy virágot hozott.

f) Töltsd ki a jóslástáblázat első két oszlopát!

Mit gondolsz, hogyan fejeződik be az elbeszélés?	Mi erre a bizonyítékod? Miből gondolsz?	Mi történt valójában?

8. Feladat

a) Olvasd el az elbeszélés befejezését, majd végezz jóslásellenőrzést: töltsd ki jóslástáblázatod harmadik oszlopát!

Beszélgjétek meg az állj párba technikával tapasztalataitokat!

A következő napon sikerült észrevétlenül kimennem a gyümölcsösbe, legalábbis nem éreztem magamon azokat a falakon is áthatoló fagyos szempárokat.

Augusztus végi fülledt meleg volt. Az almafák roskadoztak a bőséges termés alatt, csak az enyémen volt egyetlenegy alma. Mikor minden bátorságomat összeszedve leszakítottam, várakozásommal ellentétben nem kerekedett pusztító szélvihar, nem dördült meg vészjóslóan a mennybolt, csak a tücskök cirpelték egyhangúan a térdig érő fűben. Én mégsem tudtam beleharapni abba az almába.

Fogalmam sincs, hogy mi történhetett velem, csak álltam idétlenül a gyümölcsös közepén, kezemben az Élet Fájának almájával, aztán, mintha mély álomból ébredtem volna, káprázva néztem körül a szemfájdítóan fénylő tájon, és lassan elindultam a város felé. Egy kamasz cigánylány jött velem szemben az úton.

– Hogy hívnak? – szólítottam meg a váratlan ötlettől fölbátorodva.

– Máriának – válaszolta csodálkozva. – Miért?

– Csak – mosolyodtam el önkéntelenül a helyzet komikumán. – Kell ez az alma?

– Persze – mosolygott vissza a lány.

Kikapta kezemből az almát, és jóízűen beleharapott, majd a szoknyájáig érő fűben szökellve, nevetve eltűnt a fák között.

Azóta nem érzem úgy, mintha a nyomomban lennének. Igaz, miért is üldöznének: a fát még azon a télen eltűzelték valami hajléktalanok, nekem pedig már egyetlenegy csodálatos almamagom sincs. Azt hiszem, a cigánylány is biztonságban van. Örök életet nyert, anélkül, hogy tudna róla.

b) Hogyan ismétli meg a Bibliából ismert történetet az elbeszélés befejező része?

Miként alakítja a módosítás az elbeszélésben a jelentést?

Édenkert – gyümölcsös, Életfa – almafa, Ádám – a boltos mint a történet szereplője, leszakítás, a tiltott gyümölcsből evésnek következményei vannak, Isten haragja, kiűzetés – itt nem következik be, ami akár meg is kérdőjelezi, alá is ássa a történetek, illetve a csempészárú (életfa magja) hitelességét.

c) Vajon miért nem harap bele az alma „tulajdonosa” az almába?

Ti mit tennétek ebben a helyzetben? Gyűjtsetek érveket *T-táblázattal* a beleharapás mellett és ellene is!

Ha a boltos mint szereplő beleharapna, eldölné a kérdés, gyermekese vagy csoda, képzelgés vagy tény. Ennek ódiúmat, pl. csalódás abban, hogy birtokolta az örök élet lehetőségét, hogy az Édenkel került kapcsolatba, nem vállalja a szereplő. Viszont, a vélt vagy valós üldözök miatt, vagy a termékeny bizonytalanság megőrzése okán „megszabadul” az almától.

d) Melyik bibliai történettel teremt kapcsolatot az elbeszélés zárlata? Hogyan?

Keressetek párhuzamokat és eltéréseket!

A megváltástörténettel (Mária, Jézus anyja – cigánylány), Jézus halállal vált meg és ad örök életet – Mária, a cigánylány nem tudja, hogy örök életet nyer, egyébként nem is biztos, lehet, csak az elbeszélő (mesélő kedve) állítja, és azért állíthatja, mert nem bizonyosodott meg az igazságról.

e) Hogyan teremt kapcsolatot az elbeszélés elején a mérnök által elmondott két bibliai idézettel az elbeszélés zárlata?

Bűn és bűnbocsánat, mulandó emberi lét és örök élet ígérete a mennyországban a jóknak (az üdvtörténet kerete, célelvűség, egymásnak tükröt tartó teremtés és új teremtés).

f) Vegyétek elő a kérdéslistát! Mi az, amire az elbeszélés elolvasása után válaszolni tud a befogadó?

Mely kérdések maradnak továbbra is homályban?

Milyen új kérdéseitek vannak, amelyeket az elbeszélés betű szerint nem válaszol meg?

A legfontosabb: semmit nem tudunk meg arról, hogyan kerültek ki a magok az Édenből, illetve, hogy valóban onnan kerültek-e ki. Ez a hiány az elbeszélés minden elemét bizonytalanságban tartja, ami nyitott, sokféle értelmezést tesz lehetővé.

g) Szerintetek mi a szerepe a homálynak, a sok szempontból nyitva hagyott zárlatnak?

h) Írjátok meg és toldjátok be az elbeszélés szerintetek megfelelő helyére a magok Édenből való kicsempészésének történetét!

R

9. Feladat

Keressetek az elbeszélésből érveket, amelyek a csoportotoknak megfelelő állítást alátámaszthatják!

A. Az üldözök maguk is csempészek voltak, drog ügyben bandaleszámolás történt.

B. A nyomozók valójában angyalok, Isten megbízását teljesítik a magok

visszaszerzésére.

- C. A nyomozók rendőrök, veszélyes kábítószercsempészt keresnek.
- D. Az elmeógyógyintézet orvosai egy notórius gyújtogató örültet keresnek.
- E. Senki nem üldöz senkit, az egész történet egy üldözési mániás képzelgése.

10. Feladat

- a) Az elbeszélés több műfaji konvencióval is dolgozik. Gyűjtsetek érveket a csoportotoknak jutó műfaj jellemzőinek megléte és/vagy hiánya mellett!
- A. Fantasy. Fő jellemzője, hogy a történet elképzelt, mitikus jellegű, irreális, az író által teremtett, annak fantáziájában létező alternatív világokba van ágyazva. Világa felépítésében, fizikai és etikai törvényeiben, értékeiben, élőlényeiben rokonságot mutat a vallások és mítoszok által megteremtett képzeletbeli világokkal.
 - B. Krimi. Bűnügyi történet, az epika népszerű tematikus műfaja, amely a bűntények felderítésével, elkövetésük bemutatásával, illetve lélektani indítókait vizsgálatával, valamint a bűnözők, nyomozók („detektívek”) és bűnügyi rendőrök világával foglalkozik.
 - C. Apokrif. Az apokrif < görög: ’elrejtett’. A bibliai könyvekhez hasonló iratok, melyek valamilyen okból nem férnek bele a Biblia kanonizált könyveinek jelentéskörébe, nem szerepelnek a Biblia könyvei között. Némelyikük azonban egyes korábbi bibliaváltozatokban benne lehetett.
 - D. Példázat (parabola). Érdekes, tanulságos történet, amely valamilyen nehezen érthető erkölcsi, vallásos, társadalmi vagy filozófiai igazságra világít rá. Többnyire zárt, egységes szerkezetű, a történet metaforikus jelentéseket hordoz. A parabolák egyik fő forrása a Biblia, ahol számtalan novellisztikusan rövid elbeszélés található.
 - E. Parafrázis. Jelentése: hozzámondás, kifejtés, körülírás. Egy mű tartalmának saját szavakkal való elmondása, értelmezése, újraértelmezése. Tágabb értelemben minden szabad átköltés, fordítás, újraírás parafrázis.

Fantasy		Krimi		Apokrif		Példázat (parabola)		Parafrázis	
Igen, mert...	Nem, mert...	Igen, mert...	Nem, mert...	Igen, mert...	Nem, mert...	Igen, mert...	Nem, mert...	Igen, mert...	Nem, mert...

- b) Olvasd újra az elbeszélést az elejétől a végéig!

Szakács István Péter író, irodalomtörténész, publicista. Székelyudvarhelyen született 1957-ben, tanári oklevelet a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem magyar–francia szakán szerzett 1984-ben. Azóta szülővárosában tanít, jelenleg a Tamási Áron Gimnáziumban. Szépírói és publicisztikai tevékenysége mellett a kilencvenes évektől tudományos munkával is foglalkozik. Irodalomtörténeti szakterülete a nyugati magyar, s azon belül a kanadai magyar irodalom. Publikál a *Tekintet*, *Látó*, *Helikon*, *Korunk*, *Székelyföld*, *Polisz* című periodikákban. Kötetei: *Francia tavasz* (novellák, 1996), *A belga utazó* (novellák, 2001), *Jerikói lonc* (elbeszélések, 2003), *Szavak préríjén* (tanulmányok, 2002).

8. Szemléltetés:

9. Fejlesztő értékelés:

11. Feladat

Fejezd be a mondatokat!

- Mielőtt elolvassunk egy történetet, azért fontos a címről elgondolkodni, mert...
- Ha részletekben olvasunk, és néha megállunk, akkor...
- Az előfeltevések és kifejeleti jóslatok abban segítenek, hogy...
- A jóslásellenőrzéskor arról gondolkodunk, hogy maga a szöveg...
- A grafikai szervezők segítik a jobb megértést, mert...
- A kreatív írásfeladatok, játékok...
- Azért fontos, hogy végül újraolvassuk az egészet az elejétől a végéig, mert...
- Úgy tapasztaltam, hogy szakaszos olvasással feldolgozni egy történetet...

A fejlesztő értékelés ebben az esetben az olvasásfolyamatra tekint vissza, a metakogníciót támogatja, vagyis arra ösztönöz, hogy gondolkodjunk el saját megértésünkről, gondolkodásunkról. Beláthatóvá teszi, hogy az olvasás aktív tevékenység, a jelentés a befogadóban jön létre az előzetes tudása, a szöveggel és az olvasótársakkal folytatott interakciói nyomán. Ugyanakkor a jelentés nem zárt, az olvasásfolyamatban maga is alakul, módosul, változik. A tudatosság, a tudatos stratégiaválasztás fejleszti, hatékonyá teszi a szövegértést.

10. Felhasználható irodalom:

- SZAKÁCS István Péter: *Csempészáru*, Helikon, 2008/2.
- PETHÓNÉ NAGY Csilla: *Módszertani kézikönyv – Befogadásközpontú és kompetenciafejlesztő irodalomtanítás a gimnáziumok és szakközépiskolák 9-12. évfolyamában*, Budapest, Korona Kiadó, 2005.

